

MINISTRI KÄSKKIRI

Tallinn

28.04.2026 nr 70

Kultuurimälestiseks olemise lõpetamine

Muinsuskaitseaduse § 20 lg 1 p 6 ja lg 2 alusel:

1. Lõpetan arheoloogiamälestise Kääbas (kultuurimälestiste registri nr 11217, asukoht Põlva maakond, Põlva vald, Viisli küla, Kiidjärve metskond 20, KÜ 47301:001:1074) kultuurimälestiseks olemise.
2. Lõpetan arheoloogiamälestise Kääbas (kultuurimälestiste registri nr 11517, asukoht Põlva maakond, Põlva vald, Rosma küla, Linnamäe tee 7, KÜ 61903:002:0318) kultuurimälestiseks olemise.
3. Tunnistan kehtetuks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktid 2268 ja 2569.

Muinsuskaitseametil kanda mälestiseks olemise lõpetamised kultuurimälestiste registrisse, ajakohastada andmed riigi maakatastris ning teha käskkiri teatavaks menetlusosalistele.

Käskkirja on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul käskkirja avaldamisest Riigi Teatajas, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras.

1. Asjaolud

- 1.1. **Kääbas (kultuurimälestiste registri nr 11217)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 2268 ja kanti kultuurimälestiste registrisse nr-ga 11217.
 - 1.1.1. Mälestise Kääbas registrijärgne asukoht on Põlva maakond, Põlva vald, Viisli küla, Kiidjärve metskond 20 (KÜ 47301:001:1074), riigimetsa kvartali AH141 eraldise 14 ja Viisli tee (teeregistri nr 4730201) servas. Mälestis on Maa- ja Ruumiameti kultuurimälestiste kaardirakenduses muinsuskaitseobjektide kaardikihil tähistatud punktsümboliga (objekti orienteeruv keskpunkt XY-koordinaatides on 6455220.3, 685991.9). Mälestise ümber on kuvatud muinsuskaitseadusest tulenev 50 m laiune kaitsevöönd.
 - 1.1.2. Kääpa avastas 1973. aastal arheoloog Mare Aun. Juba avastamise ajal oli kääpast säilinud vaid selle põhjapoolne osa. Kääbas võeti esmakordselt kaitse alla 1975. aastal Põlva rajooni rahvasaadikute nõukogu täitevkomitee otsusega nr 179.
 - 1.1.3. Arheoloog Maria Smirnova viis 2015. aastal seoses metsatee rekonstrueerimisega kääpal läbi arheoloogilised uuringud¹. Säilinud kääpakuhatise osa uuriti

¹ Smirnova, M. 2015. Aruanne lõhutud kääpa reg nr 11217 arheoloogilistest kaevamistest Viisili külas 16.–23. mail 2015. <https://register.muinas.ee/ftp/Arheoloogiliste%20uuringute%20aruanded/L->

arheoloogiliselt läbi, fikseeriti kihid ja varasemad lõhkumised, leiti sütt ja põlenud luukilde. Uuringute järgselt kääpa kehandid ei taastatud.

1.1.4. Muinsuskaitseamet koostas 2025. aastal ekspertiisi² kontrollimaks mälestise Maa- ja Ruumiameti kultuurimälestiste kaardirakenduses oleva kuva vastavust mälestiseks tunnistamise alusandmetega. Analüüsi tulemusel tõdeti, et kääbas on tänaseks tervikuna hävinud või läbi uuritud ehk matmispaiga originaalsubstantsi ei ole enam säilinud. Ekspertiisis tehti ettepanek arvata kääbas riikliku kaitse all olevate mälestiste nimekirjast välja.

1.2. **Kääbas (kultuurimälestiste registri nr 11517)** tunnistati arheoloogiamälestiseks kultuuriministri 01.09.1997 määruse nr 59 „Kultuurimälestiseks tunnistamine“ punktiga 2569 ja kanti kultuurimälestiste registrisse nr-ga 11517.

1.2.1. Mälestise Kääbas registrijärgne asukoht on Põlva maakond, Põlva vald, Rosma küla, Linnamäe tee 7 (KÜ 61903:002:0318). Mälestis on Maa- ja Ruumiameti kultuurimälestiste kaardirakenduses muinsuskaitseobjektide kaardikihil tähistatud maa-alalise objektina. Mälestise ümber on kuvatud muinsuskaitseadusest tulenev 50 m laiune kaitsevöönd.

1.2.2. Rosma linnamäest põhja pool liivasel künkal paiknevat kääbastikku kirjeldas esmakordselt harrastusajaloolane Johann Samuel Friedrich Boubrig 19. sajandi keskpaigas. Oskar Urgart täheldas 1922. aastal koostatud Põlva kihelkonnakirjelduses, et kääbastikust oli terviklikumalt säilinud vaid kaks ning ülejäänud olid hävinud. Kihelkonnakirjelduses mainitud kaks kääbast kanti esmakordselt riiklike mälestiste nimekirja 1925. aastal. Tänapäeval on kääpad kantud kultuurimälestiste registrisse nr-tega 11517 ja 11518.

1.2.3. Muinsuskaitseamet koostas 2025. aastal ekspertiisi³ kontrollimaks eelnimetatud kahe kääpa Maa- ja Ruumiameti kultuurimälestiste kaardirakenduses oleva kuva vastavust mälestiseks tunnistamise alusandmetega. Analüüsi käigus selgus, et kahest kaitsealusest kääpast on tänaseni säilinud Linnamäe tee 7 kinnistule jääv kääbas (kultuurimälestiste registri nr 11518), samas kui temast loode pool Linnamäe tee 5 (KÜ 61903:002:0111) kinnistul paiknenud kääbas (kultuurimälestiste registri nr 11517) hävis 1976. aastal, mil selle kohale rajati eluhoone. Kääbas registri nr-ga 11518 on Maa- ja Ruumiameti kultuurimälestiste kaardirakenduses muinsuskaitseobjektide kaardikihil tähistatud pisikese täpina oma tegelikust asukohast ligi 20 m kirdes, kaitsevööndit kuvatud ei ole. Ekspertiisis tehti ettepanek arvata hävinud kääbas riikliku kaitse all olevate mälestiste nimekirjast välja ja ühtlasi korrigeerida säilinud kääpa kaardiantmeid, kuivõrd selle tegelikus asukohas on ekslikult kuvatud polügooni kujulise maa-alana hävinud kääpa asukoht.

1.3. 06.01.2026 otsustas Muinsuskaitseamet algatada kahe kääpa (kultuurimälestiste registri nr-d 11217 ja 11517) mälestiseks olemise lõpetamise menetluse, sest mälestised on hävinud.

2. Kultuurimälestiseks olemise lõpetamise põhjendus

2.1. Mälestiseks olemise võib lõpetada, kui mälestis on hävinud ja selle taastamine ei ole põhjendatud (muinsuskaitseaduse § 20 lg 1 p 6).

[13738_Avk_2016_SmirnovaM_k%C3%A4-11217_P%C3%B5lvamaa-Viisli-Kiidj%C3%A4rve%20metskond%2020.pdf](#).

² Heinloo, E. 2025. Kääbas reg-nr 11217. Mälestise asukohta ja piiride ekspertiis. https://register.muinas.ee/ftp/Arheoloogia_ekspertiisid/11217.pdf.

³ Heinloo, E. 2025. Kääpad reg-nr 11517–11518. Mälestiste asukohta ja piiride ekspertiis. https://register.muinas.ee/ftp/Arheoloogia_ekspertiisid/11517_11518.pdf.

- 2.2. Arheoloogiamälestiseks tunnistatud kääpad (kultuurimälestiste registri nr-d 11217, 11517) ei ole maastikul leitavad ja on hävinud:
 - 2.2.1. Kääbas kultuurimälestiste registri nr-ga 11217 oli osaliselt hävinud juba avastamise ajal ja selle säilinud osa uuriti 2015. aastal arheoloogiliselt läbi. Matmispaiga originaalsubstantsi ja arheoloogilist kultuurikihti ei ole kääpa asukohas enam säilinud.
 - 2.2.2. Kääbas kultuurimälestiste registri nr-ga 11517 hävis 1976. aastal hoone rajamise käigus. Matmispaiga originaalsubstantsi ja arheoloogilist kultuurikihti ei ole kääpa asukohas enam säilinud.
- 2.3. Muinsuskaitseamet ei pea kääbaste taastamist põhjendatuks.
- 2.4. Muinsuskaitseamet algatas eelnõu kahe kääpa kultuurimälestiseks olemise lõpetamise kohta ning edastas selle 09.01.2026 tutvumiseks Põlva vallavalitsusele, Riigimetsa Majandamise Keskusele ja puudutatud kinnistute eraomanikele tutvumiseks vastamise tähtajaga 14 päeva.
- 2.5. 09.01.2026 vastas Linnamäe tee 3 (KÜ 61903:002:0085) kinnistu omanik, et on eelnõuga tutvunud ja toetab seda.
- 2.6. 13.01.2026 teavitas Linnamäe tee 7 (KÜ 61903:002:0318) kinnistu omanik, et on eelnõuga tutvunud ja küsis täpsustuseks, kas Kääbas kultuurimälestiste registri nr-ga 11518 jääb endiselt mälestiseks. Muinsuskaitseamet vastas küsimusele 16.01.2026, et Kääbas kultuurimälestiste registri nr-ga 11518 on säilinud ja alusandmete põhjal tuvastatav ehk selle objekti osas jääb kultuurimälestise staatus alles.
- 2.7. 20.01.2026 vastas Riigimetsa Majandamise Keskus, et on eelnõuga tutvunud ja nõustuvad Kääpa (kultuurimälestiste registri nr 11217) mälestiseks olemise lõpetamisega. Ühtlasi tehti ettepanek täpsustada eelnõus nimetatud kääpa asukohaandmeid.
- 2.8. Rohkem arvamusi või ettepanekuid Muinsuskaitseametile tähtaegselt ei esitatud.
- 2.9. Muinsuskaitse Nõukogu tutvus eelnõuga 26.03.2026 toimunud nõukogu koosolekul ja otsustas ettepanekut toetada.

(allkirjastatud digitaalselt)
Heidy Purga